

गतिशील लोकतान्त्रिक पार्टी

- घोषणापत्र -

सुझाव संकलनको लागि पहिलो मस्यौदा

गतिशील लोकतान्त्रिक पार्टी, लोकतन्त्रलाई अझ सहभागितामूलक र अर्थपूर्ण बनाउन स्थापना भएको गतिशील मध्यमार्गी पार्टी हो । समृद्धि, समता र स्वभिमान हाम्रो राष्ट्रिय लक्ष्य हुन् । ”सुशासन, उद्यमशीलता, समता: वडा-वडामा रोजगारी हाम्रो प्रतिबद्धता!” हाम्रो मूल राजनीतिक एजेन्डा हो । हामीले कृषि, पर्यटन, सूचना प्रविधि, शिक्षा, स्वास्थ्य र ऊर्जालाई रोजगारी सिर्जना र आर्थिक रुपान्तरणका प्राथमिक क्षेत्र मानेका छौं ।

गतिशील लोकतान्त्रिक पार्टीको गठन र घोषणापत्र लेखन तीन वटा विश्वासमा आधारित छन्

१. नेपालमा धेरै राम्रा सम्भावनाहरू छन् ।
२. गतिलो राजनीतिमार्फत यी सम्भावनालाई यथार्थमा बदल्न सकिन्छ र बदल्नै पर्छ।
३. एजेन्डा-प्रधान गतिलो राजनीति हामी साधारण नागरिकले तुरुन्तै सुरु गर्न सकिन्छ।

राम्रा सम्भावनाका आधार

१. मानव संसाधन (सुशासन उद्यमशीलता र रोजगारी सिर्जनाको लागि विगत ३० वर्षमा देशभित्र र बाहिर सक्षम नेपालीहरूको ”कृटिकल मास” तयार भएको छ)
२. प्रकृति (जल जमिन जंगल, भौगोलिक र जैविक विविधता, पर्वतीय पर्यटनको अपार सम्भावना र रोजगारी सिर्जना)
३. संस्कृति (सुन्दर विविधता-फरासिला नेपाली, हरेक संस्कृतिमा अन्तर्निहित मानवीयता, मेहनत र समभाव, परम्परागत ज्ञान र अध्यात्म-अन्तरराष्ट्रिय उच्च-मूल्य पर्यटन र रोजगारीको आधार)
४. प्रविधि (देश र विदेशमा रहेका नेपालीहरू, विशेष गरी युवाहरूको विश्वस्तरीय प्राविधिक ज्ञान र सीप; रोजगारी सिर्जनाको आधार)
५. भौगोलिक अवस्थिति (भारत र चीनका विशाल अर्थतन्त्रबीचको अवस्थिति: विशेष गरी निर्यात र पर्यटनमार्फत वैदेशिक मुद्रा आर्जन र रोजगारी सिर्जनाका असिमित अवसर)

६. मध्यमार्गी समाज र राजनीति (व्यवहारिक, व्यावसायिक, मध्यमार्गी, समावेशी र लोकतान्त्रिक राजनीतिक संस्कृतिमा विश्वास गर्ने बढ्दो "कृटिकल मास")
७. आम नागरिकको हुटहुटी (विशेष गरी युवा र गैरआवासीय नेपालीको देश बदल्ने हुटहुटी)

गतिशील पार्टी किन ?

गतिशील पार्टीको परिकल्पना दुई वर्ष अघि नै भएको थियो । २०८२ भदौ २३ र २४ गतेको घटनाक्रमले पार्टी गठन प्रक्रिया तीब्र बनाएको हो । ती दुई दिनमा भएका धनजनको क्षति दुःखद पक्ष हो । यसलाई सामान्य दुर्घटना मानेर हामी नियमित दिनचर्यामा फर्किन सक्दैनौं । त्यसो गर्नु भनेको ती दुई दिनमा ज्यान गुमाउनेहरु र तीनका परिवारजनप्रति घोर अपमान हुन जान्छ । शहिदको बलिदानप्रति कृतघ्नता हुन जान्छ । त्यसकारण जनता र राष्ट्रप्रति सचेत तथा चिन्तनशील नागरिक सामु आएको ऐतिहासिक जिम्मेवारीबाट पन्छिनु हुदैन ।

यसलाई लोकतन्त्र उन्नत बनाउने समयको मागका रुपमा बुझ्नुपर्छ । लोकतन्त्रलाई सुदृढ बनाउन सकियो भने, राजनीतिक संस्कार र शैलीलाई सुधार्न सकियो भने ती योद्धाहरुको सच्चा सम्मान हुनेछ । दुई दिनका घटनाले मुलुकको राजनीतिक, आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक पक्षमा आमुल परिवर्तन गरिनुपर्ने आवश्यकतालाई औंल्याएको छ ।

आमुल परिवर्तनको यही आवश्यकतालाई मनन गरी गतिशील लोकतान्त्रिक पार्टी (छोटकरीमा गतिशील पार्टी) गठन भएको हो । इतिहासको यो नयाँ अध्यायले आह्वान गरेको जिम्मेवारी वहन गर्न हामी अग्रसर भएका हौं । मुलुकलाई गतिशील बनाउन लोकतन्त्र गतिशील हुनुपर्छ भन्ने हाम्रो ठम्याई छ । गतिशील लोकतन्त्रको पैरवीमार्फत हामीले नेपाललाई एउटा पछौटे मुलुकको श्रेणीबाट उठाएर समृद्धिको शिखरमा पुर्याउने अठोट गरेका छौं । समृद्ध, समतामूलक र स्वाभिमानी नेपाल निर्माणको अभियानमा अघि बढेका छौं । गतिशील देश निर्माणको यो अभियानमा प्रत्येक जिम्मेवार, चेतनशील, देशप्रेमी नागरिकले हातेमालो गर्छन भन्ने हाम्रो दृढ विश्वास छ ।

हामी गतिशील लोकतन्त्रका लागि अघि सरेका हौं । हामी समृद्ध समाज निर्माणका लागि अघि सरेका हौं । हामी राजनीतिमा असल संस्कार स्थापना गर्न अघि सरेका हौं ।

गतिशील पार्टीको सिद्धान्त

हाम्रो पार्टीको सिद्धान्त "गतिशील मध्यमार्ग" हो । हाम्रो उद्देश्य सबै खाले चरमपन्थलाई अस्वीकार गर्दै व्यक्तिगत स्वतन्त्रता र सामाजिक-पर्यावरणीय न्यायलाई सन्तुलनमा राख्दै समावेशी, उत्पादनशील र न्यायपूर्ण समाज निर्माण गर्ने हो ।

नेपाललाई समृद्ध, समतामूलक र स्वाभिमान राष्ट्र बनाउने हाम्रो ध्येय हो । यसका लागि हामी सुशासन, उद्यमशीलता र दिगो रोजागारी सिर्जना गर्ने तर्फ अनवरत प्रयत्नशील रहनेछौं । योग्यतातन्त्र (मेरिटोक्रेसी) र सामाजिक पुनर्जागरण गतिशील मध्यमार्गका आधार तत्व हुन् ।

आफ्नै देश र विश्वभरको अनुभव र हाम्रो आफ्नै आवश्यकताको आधारमा नेपाली समाजले उदारवादी र प्रगतिशील आदर्श-प्रेरित विचारको सिर्जनशील र व्यवहारिक उपयोग गर्नुपर्छ भन्ने हामी मान्छौं । राजनीतिको औपचारिक भाषामा हामी प्रगतिशील उदारवादी हौं । आदर्श र व्यवहारिकताबीचको संवाद र समन्वय हाम्रो राजनीतिक संस्कृति हुनेछ । हामी अमूर्त काल्पनिक विश्वासको सट्टा तथ्य तथा ठोस प्रमाणका आधारमा समाज चलायमान हुनुपर्छ भन्ने अर्थमा प्रगतिशील हौं । “जनताले गर्न सक्छन्” भन्ने मान्यता राख्ने, व्यक्तिगत स्वतन्त्रता र बालिग नागरिको विवेकसम्मत चयनलाई सम्मान गर्नुपर्छ भन्ने अर्थमा हामी उदारवादी हौं ।

गतिशील पार्टीको गतिलो राजनीति

परम्परागत दलगत सोच, संरचना, शैली र संस्कार असान्दर्भिक भएको ठहर गतिशील पार्टीले गरेको छ । हाम्रा लागि सत्ता राज्यदोहनको साधन होईन । हाम्रो दल कहिल्यै पनि नितान्त राज्यदोहन गर्ने क्रियाकलापमा संलग्न हुने छैन ।

राजनीतिलाई पूर्णकालिन पेशा बनाउने प्रवृत्तिलाई पार्टीले निरुत्साहित गर्दछ । पार्टी नयाँ अनुहार र सोचको प्रवाहलाई बढावा दिन्छ । गतिशील पार्टी भविष्यको पुस्ताको लागि एउटा संस्थागत सम्पदा र नासोको रूपमा स्थापित भएको हो ।

हामीले आश्रय र आश्रितको राजनीतिलाई वर्जित गरेका छौं । राज्य, दल वा नेताविशेषको आश्रय खोजेर राजनीतिक कर्म गर्ने आश्रित नेता तथा कार्यकर्ताहरु भएको राजनीतिक संगठन वा अभियानले वृहत समाजको हितमा काम गर्दैन । हाम्रो दलको सांगठनिक संरचना परम्परागत, बोझिलो र ऊर्ध्व स्वरूपको हुने छैन । दलभित्र पदका लागि पदको सिर्जना गरिने छैन । कुनै एक व्यक्ति पार्टीको एक पदमा बढीमा दुई कार्यकाल बस्न पाउने छ र पार्टीको सदस्यता बढीमा १६ वर्षको हुनेछ ।

राजनीतिक दल जनताको सम्पत्ति तथा नासो हो भन्ने भावनालाई यथार्थमा रूपान्तरण गर्न गतिशील लोकतान्त्रिक पार्टीलाई व्यक्तिविशेष वा समूहविशेषको बन्न दिइने छैन । यो अविच्छिन्न प्रवाहयुक्त राजनीतिक अभियान हुनेछ । हरेक पुस्ताले यसको स्वामित्व ग्रहण र नयाँ पुस्तालाई हस्तान्तरण गर्दै अगाडी बढ्ने भावनालाई पार्टीले मलजल गर्नेछ ।

पार्टीको कुनै पनि सदस्य, एकै पदमा दुई कार्यकालको लागि मात्र बहाल रहने छ ।

- पार्टीको जुनसुकै कार्यसमितिको पदमा सोह्र वर्षसम्म बहाल रहेपछि, पार्टीको कुनै पनि कार्यसमितिको पदमा नियुक्त हुने छैन ।
- पार्टी कार्यसमितिका पदाधिकारी र राजकीय पदमा जाने व्यक्ति छुट्टाछुट्टै हुने छन्।
- पार्टीको हरेक गतिविधि खुल्ला सफ्टवेयरको माध्यमबाट सञ्चालित हुनेछ।
- निकटको चुनाव बाहेक आगामी चुनावहरूमा खुल्ला प्रतिस्पर्धात्मक प्रारम्भिक (प्राइमरी) चुनावबाट उम्मेदवार छनोट गरिनेछ।
- पार्टीको सबै तहमा चेतनशील, कर्मठ, समावेशी नेतृत्व हुनेछ।
- विषयगत र क्षेत्रगत विभाग हेर्ने गरी दलका सदस्यलाई जिम्मेवारी प्रदान गरिनेछ ।
- पार्टीको कुनै पनि वर्गीय संगठन हुने छैन । हाम्रा पूर्णकालिन कार्यकर्ता हुने छैनन् ।
- निर्वाचनमा खसेको मतको २० प्रतिशतभन्दा कम मत पाएको खण्डमा सरकारमा सामेल हुने छैनौं ।
- राजनीतिक पदाधिकारीले आवधिक रूपमा सम्पत्ति विवरण सार्वजनिक गर्नुपर्ने कानून बनाइनेछ ।
- चुस्त र आधुनिक विश्लेषण र व्यवस्थापनमा जोड (अनुभवी र विज्ञहरूको सघन सदुपयोग; विज्ञहरूले देश चलाउनु पर्छ भन्ने मान्यतालाई साकार पार्न मन्त्रालय अनुसारका पार्टी विभाग, युवा, अल्पसंख्यक आदिको लागि निरन्तर प्रशिक्षणको व्यवस्था)

दीर्घकालीन आर्थिक एजेन्डा

१.समृद्धिको लक्ष्य: औद्योगिक र आर्थिक क्षेत्रका सरोकारवालाहरूको अध्ययनअनुसार १० वर्षमा नेपालको अर्थतन्त्रको आकार १०० अर्ब अमेरिकी डलरको बनाउन सम्भव छ। मूलतः पर्यटन, कृषि, सूचना प्रविधि, शिक्षा, स्वास्थ्य, ऊर्जा, उत्पादन र खानी तथा खनिजमा लगानी मार्फत यो लक्ष्य हासिल गर्न सकिन्छ भन्ने निष्कर्षको हामी समर्थन गर्छौं ।

२.समताको लक्ष्य: अबको दश वर्षमा नेपालको मानव विकास सूचकांक ०.८ पुर्याइनेछ। हालसम्म विभेदमा परेका जातीय, क्षेत्रीय, लैङ्गिक समूहको समेत मानव विकास सूचकांक कम्तिमा ०.७५ पुर्याइनेछ।

३.स्वभिमानको लक्ष्य: समृद्धि, समता र हरेक वर्ष श्रम बजारमा आउने करीब ५ लाख नवयुवाको लागि स्वदेशमै पर्यटन, सूचनाप्रविधि र कृषिमा गुणस्तरीय रोजगारीका अवसरको उपलब्धतालाई हामीले स्वाभिमान नेपालको प्रमुख आधार मानेका छौं। नेपाली पासपोर्टको इज्जत विश्वभरी बढाउने हाम्रो लक्ष्य छ।

४. सफलता सूचकांक: भ्रष्टाचार सम्बन्धि सूचकांक, उद्यमशीलताको वातावरण मापन गर्ने सूचकांक र समतामूलक समाजको मापन गर्ने सर्वमान्य सूचकांकका आधारमा आगामी दश वर्षभित्र नेपाल गतिला २५% देशहरुको सूचीमा पर्ने गरी हामी काम गर्नेछौं।

मध्यकालीन र तत्कालीन आर्थिक एजेन्डा

नेपाला वायुसेवा निगमलाई पब्लिक लिमिटेड कम्पनी बनाई, नेपाल सरकारको ३०%, निजी क्षेत्र, सर्वसाधारण नागरिक र गैरआवासीय नेपालीको ७०% सेयर, अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको प्रतिस्पर्धी व्यवस्थापन मार्फत भैरहवा विमानस्थलबाट अन्तरमहादेशीय उडान गरी दश वर्षभित्र कम्तिमा ५० लाख पर्यटक भित्र्याउने र कम्तिमा ३० लाख नयाँ रोजगारी सिर्जना गर्ने ठोस कार्ययोजना।

होटल, यातयात, उपभोग्य वस्तु आदिमा लगानी गर्न निजी क्षेत्रलाई अधिकतम प्रोत्साहन गर्ने। स्थानीय सरकारलाई समुदायिक पर्यटन व्यवसाय प्रवर्द्धन गर्न प्रोत्साहित गर्ने। पर्यटन मार्फत रोजगारी सिर्जना गरेको आधारमा स्थानीय सरकारलाई प्रोत्साहन अनुदान थप्ने।

स्थानीय सरकारलाई समुदायिक पर्यटन व्यवसाय प्रवर्द्धन गर्न प्रोत्साहित गर्ने। पर्यटन मार्फत रोजगारी सिर्जना गरेको आधारमा स्थानीय सरकारलाई प्रोत्साहन अनुदान थप्ने। काठमाडौंलाई राजनीतिक राजधानी, भैरहवालाई आर्थिक राजधानी र पोखरालाई पर्यटकीय राजधानी बनाउने। कर्णाली र सुदूरपश्चिमका सुन्दर दुर्गम स्थललाई उच्च-मूल्य पर्यटकीय गन्तव्य बनाउने। धार्मिक, आध्यात्मिक, पर्वतीय, सम्पदा, ग्रामीण पर्यटनमार्फत पर्यटनको लाभ सामुदाय स्तरमै पुर्याउने।

नेपाल कृषि कम्पनी प्रालिले विगत १५ वर्षदेखि मोरङमा गरेको प्रयोग र अनुभवलाई परिमार्जन गरी, किसानहरुकै सेयर स्वामित्वमा हरेक १५००० बिघामा १५ वटा धान, १५ वटा तोरी र १५ वटा मकै मील स्थापना तुरुन्तै सुरु गर्ने व्यवसायिक योजना। पालिका र वडालाई खेतीयोग्य जमीनको सदुपयोगको आधारमा प्रोत्साहन अनुदान थप्ने।

प्रदेशवासीको ९०% सेयर स्वामित्वमा कर्णाली एअर, सुदूर पश्चिम एयर र कोशी एयर सुरु गरी दुर्गम कनेक्टिभिटी, पर्यटन र ग्रामीण रोजगारी सिर्जना गर्ने योजना। हिमाली क्षेत्रका वासिन्दाको लागि यस्तै प्रकृतिका सार्वजनिक स्थल यातायात पब्लिक लिमिटेड कम्पनीहरु सञ्चालन गर्ने योजना। यी तिनै प्रदेशका दुर्गम र सुन्दर स्थानमा हाईएन्ड टुरिजम, विशेष गरी आयुर्वेदिक आरोग्य अन्तर्राष्ट्रिय पर्यटनको प्रवर्द्धन गर्ने। निजी क्षेत्रको मुनाफा आर्जन र रोजगारी सिर्जनालाई आधार बनाई प्रदेशलाई प्रोत्साहन अनुदान थप्ने।

सूचना प्रविधि क्षेत्रमा सन् २०३५ सम्ममा आइटी र डिजिटल सेवा निर्यात वार्षिक ६ अर्ब डलर हुनेछ। यसले ४ लाखभन्दा बढी सीपयुक्त रोजगारी सिर्जना गर्नेछ।

२७००० माध्यामिक विद्यालयलाई करिब ७००० मा समायोजन गरी स्रोतसम्पन्न सामुदायिक माध्यामिक विद्यालयहरूमार्फत गुणस्तरीय माध्यामिक शिक्षा, विशेषगरी कम्प्युटर, सूचनाप्रविधि र आर्टिफिसियल इन्टेलिजेन्समा आधारित शिक्षाप्रणाली लागु गर्ने। ९ कक्षादेखि करियर काउन्सेलिङ गर्ने र विशेषगरी सिटिङभिडिओमार्फत रोजगारमैत्री तालिमको लागि प्रोत्साहन गर्ने।

स्वस्थ जीवनशैलीका लागि हरेक वडाको समन्वयमा शैक्षिक र सामुदायिक संस्थामार्फत ज्ञान र सीप दिने, पालिकास्तरमा जनरल फिजिसियनको नेतृत्वमा सामुदायिक विशिष्ट स्वास्थ्य सेवाको व्यवस्था गर्ने, प्रदेशस्तरमा अतिविशिष्ट सेवा प्रदान गर्ने सरकारी अस्पताललाई व्यवस्थित गर्ने। तराई मधेशका सहरहरूमा जनताको अधिकतम सेयरसहितका पब्लिक लिमिटेड कम्पनी अस्पतालहरू स्थापना गरी भारतीयहरूलाई समेत सेवा प्रदान गर्ने नाफामूलक मेडिकल कलेजहरू स्थापना गरी नेपाली स्वास्थ्यकर्मीहरूको लागि अधिकतम रोजगारी सिर्जना गर्ने र वैदेशिक मुद्रा आर्जन गर्ने।

पहाडी र हिमाली क्षेत्रमा आयुर्वेद, प्राकृतिक र परम्परागत स्वास्थ्य प्रणाली र योग, ध्यान, जीवनशैलीमा आधारित अन्तर्राष्ट्रिय पर्यटकलाई आकर्षित गर्न सक्ने आरोग्य रिसोर्ट र स्वास्थ्य प्रणाली प्रवर्द्धन गरी अधिकतम स्थानीय रोजगारी सिर्जना गर्ने र विदेशी मुद्रा आर्जन गर्ने।

“एकपटकको नेपाली सधैंको नेपाली” अवधारणा अनुसार गैर-आवसीय नेपालीलाई दोहोरो नागरिकताको व्यवस्था गर्ने; उनीहरूलाई नेपालमा लगानी गर्न प्रोत्साहन गर्ने; विदेशमा काम गर्ने नेपालीलाई मताधिकार सुनिश्चित गर्ने र उनीहरूलाई नेपालमै उद्यमी बन्न हर किसिमका सहयोग गर्ने।

पर्यटन

उच्च सम्भावना भएर पनि मुलुकको पर्यटन क्षेत्रले अपेक्षित गति लिन सकेको छैन। वैदेशिक मुद्रा आर्जन रोजगारी सिर्जना तथा कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा पर्यटन क्षेत्रबाट जति योगदान हुन सक्थ्यो त्यति हुन सकेको छैन। तसर्थ पर्यटन क्षेत्रमा रहेको उच्च सम्भावनालाई पुँजीकृत गर्ने गरी गतिशील पार्टीले नीतिगत तथा संस्थागत व्यवस्था गर्नुका साथै सो अनुरूपका गतिविधि सञ्चालन गर्नेछ।

वाह्य तथा आन्तरिक पर्यटन प्रवर्द्धन गरी यसलाई आर्थिक विकासको मुल आधार मध्य एक बनाइनेछ। यसका लागि पर्यटनसँग जोडिएका नीतिगत तथा संस्थागत बाधा हटाउने, यातायात तथा आवास पूर्वाधार विकासमा जोड दिने र निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहित गर्ने कार्यलाई प्राथमिकता दिइनेछ।

दिगो तथा समुदायमा आधारित पर्यटन, वन तथा वन्यजन्तु, प्राकृतिक तथा ऐतिहासिक सम्पदा केन्द्रित पर्यटनको विकासलाई जोड दिइनेछ। साहसिक तथा मनोरञ्जन एवं स्वास्थ्य पर्यटनको प्रवर्द्धन गरिनेछ। होम स्टेको प्रवर्द्धन मार्फत समुदायलाई लाभ पुऱ्याइनेछ।

प्रति वर्ष विदेशी पर्यटकको आवागमन संख्या २० लाख पुऱ्याउने, पर्यटकको बसाई अवधि बढाउने, पर्यटकले प्रतिदिन गर्ने खर्च बढाउने लगायतका लक्ष्य हासिल गर्ने गरी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

एक पटक नेपाल घुमेका विश्वभरिका पर्यटकले नेपालको आतिथ्य सत्कार र भावनात्मक रूपमा नेपालीहरूले उनीहरूलाई गर्ने व्यवहारप्रति कृतज्ञता व्यक्त गर्ने गरेका छन्। हामीले त्यसको लाभ उठाउनु पर्छ। त्यस्ता पर्यटकलाई पर्यटन दूतका रूपमा उपयोग गर्ने गरी विश्वभर प्रचार प्रसार गर्न सकिन्छ।

शिक्षा प्रणालीमा व्यापक रूपान्तरण

शिक्षा प्रणालीमा व्यापक रूपान्तरण गरी सक्षम र स्वाभिमानी नागरिक तयार गर्न आवश्यक नीतिगत तथा संस्थागत सुधार, भौतिक पूर्वाधार विकास र आधुनिक सूचना प्रविधिको उपयोग गरिनेछ। बालबालिका विद्यालय जाने तर केही पनि नसिक्ने बिडम्बनापूर्ण स्थितिको अन्त्य गर्न सिकाइ पद्धतिमा उल्लेख्य सुधार गरिनेछ।

सामुदायिक विद्यालयको कमजोर भौतिक पूर्वाधार, दक्ष शिक्षकको अभाव, समयानुकूल पाठ्यक्रम विकास तथा तदनुरूपको पाठ्यपुस्तक सहित अन्य शिक्षण सामग्रीको उपलब्धता, सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको न्यून उपयोगका सन्दर्भमा रहेका जनगुनासोलाई सम्बोधन गतिशील पार्टीले गर्नेछ।

महिला साक्षरता दर तथा उच्च माध्यमिक विद्यालयमा भर्ना दर बढाउन प्रोत्साहनमूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। शिक्षामा सबै वर्ग समुदायको समान पहुँच सुनिश्चित गरिनेछ।

दशकौंदेखि राजनीतिक हस्तक्षेपबाट थिलोथिलो भएको शैक्षिक क्षेत्रलाई त्यसबाट मुक्त गर्ने हरसम्भव प्रयास गरिनेछ। विश्वविद्यालयलाई साँचो अर्थमा स्वायत्त बनाइनेछ। प्रधानमन्त्री, शिक्षामन्त्री विश्वविद्यालयको कुलपति, सहकुलपति हुने प्रथाको अन्त्य गरिनेछ। एकीकृत विश्वविद्यालय अनुदान आयोग, विश्वविद्यालय सर्वोच्च निकायका रूपमा परिषद गठन गर्ने, निश्चित विश्वविद्यालयलाई निश्चित प्रदेशले वित्तपोषण गर्ने लगायतका प्रस्तावमा व्यापक छलफल गरी उचित निष्कर्ष निकालिनेछ।

विश्वविद्यालयहरूको अभिमुखीकरण अध्ययन अनुसन्धान केन्द्र बनाउने किसिमले हुनेछ। उच्च शिक्षालाई अनुसन्धानमूलक बनाइनेछ।

विद्यालय तहको पुनर्गठन गरिनेछ। पुनर्गठनका लागि उमेर अनुसार बालमनोविज्ञानमा आउने परिवर्तनलाई आधार बनाइनेछ।

शिक्षकहरूको पेशागत हकहितको सुरक्षा तथा विद्यार्थीको सिकाइ सम्बन्धी नतिजाबीच सन्तुलन कायम गर्ने गरी शिक्षा क्षेत्रका नीतिनियमहरू परिमार्जन गरिनेछ। विद्यार्थीहरूमा रहेको सिकाइ सम्बन्धी समस्या समाधान गर्न पाठ्यक्रम तथा शिक्षण पद्धतिमा सुधार गर्नुका साथै विद्यालय व्यवस्थापन समिति तथा शिक्षकलाई जिम्मेवार बनाइनेछ।

विद्यालय तथा शिक्षकमा सरकारले लगानी गर्ने परम्परागत परिपाटीलाई बदलेर विद्यार्थीमाथि लगानी गर्ने विश्वभरका विभिन्न मुलुकमा असल अभ्यासका रूपमा रहेको भौचर प्रणालीको अध्ययन गरी नेपालका लागि उपयुक्त ढाँचा पहिचान गरिनेछ।

श्रम बजारको आवश्यकता अनुरूपको शिक्षा, स्वरोजगारमूखी, उद्यमशील, सीपमूलक, व्यावसायिक तथा प्राविधिक शिक्षामा जोड दिइनेछ।

स्वास्थ्य सेवामा सबैको पहुँच

नागरिक स्वयं, बजार र सरकारले आर्थिक दायित्व वहन गर्ने मिश्रित स्वास्थ्य सेवा प्रणालीको विकास गरिनेछ । यस किसिमको प्रणाली वित्तीय रूपमा दिगो, पारदर्शी र न्यायसंगत हुनेछ । राज्यले थपेर नसक्ने किसिमको वित्तीय भार सिर्जना गर्ने, नागरिकलाई लापवाह बनाउने, सेवाप्रदायकलाई नैतिक रूपमा विचलित (नाफामुखी) हुन प्रेरित गर्ने, प्रणाली स्वयंमा टुट्ने किसिमको प्रियतावादी स्वास्थ्य सेवाको वकालत गतिशील पार्टीले गर्दैन।

सरकार र निजी क्षेत्र दुवै सहभागी हुन सक्ने विकेन्द्रीकृत स्वास्थ्य बिमा प्रणालीले दिगो र सर्वसुलभ सेवा सुनिश्चित गर्छ भन्ने मान्यतामा नीतिगत तथा संस्थागत ढाँचा तयार पारिनेछ। गुणस्तरीय तथा विश्वसनीय स्वास्थ्य सेवा प्रवाह सुनिश्चित गर्न सरकारको भूमिका स्वास्थ्य क्षेत्रको नियमन तथा सुपरिवेक्षणमा बढी हुनेछ । आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्रशासनको जिम्मेवारी स्थानीय सरकारको हुनेछ। स्वास्थ्य क्षेत्रका लागि आवश्यक दक्ष जनशक्ति उत्पादन गर्ने र त्यस्तो जनशक्तिलाई स्वदेशमै टिकाउने गरी शिक्षण संस्थाको व्यवस्था एवम चिकित्सा शिक्षामा लगानीको उपयुक्त ढाँचा तयार गरिनेछ ।

दिगो रोजगारी

आजको मुल समस्या बेरोजगारी हो । यो समस्यालाई उच्च प्राथमिकतामा राखेर सम्बोधन गर्न विभिन्न मार्गचित्रसँगै समय तालिका निर्धारण गरिनुपर्छ । सरकारको पूर्ण कार्य भनेकै विकासको कार्य, लगानीको कार्य, राज्य व्यवस्थापनको कार्य, नागरिकका लागि दिगो रोजगारी सिर्जना गर्ने हो । त्यसपछि मात्र समाज र राष्ट्र चलायमान हुन्छ । राष्ट्रमा समृद्धि र शान्ति सुव्यवस्था स्थापित हुन्छ ।

“रोजगारी सिर्जना गरौं र युवा पलायनलाई रोकाँ” भन्ने उद्देश्यलाई साकार पार्न सबै क्षेत्रमा पूर्ण र दीर्घकालीन रोजगारीका अवसरहरू सिर्जनाका लागि पार्टी दत्तचित्त भएर लाग्नेछ । राष्ट्रिय स्रोतको विकास र बेरोजगारी कम गर्ने समग्र औद्योगीकरणमा जोड दिइनेछ । पुँजीगत तथा उपभोग्य वस्तु सम्बद्ध उद्योग, कृषि उत्पादन र वित्तीय क्षेत्रको सन्तुलित विकास मार्फत सम्मानजनक रोजगारी सिर्जना गर्न पार्टी प्रयत्नशील रहनेछ ।

दिगो रोजगारी र समृद्धिका अभिन्न अंग शिक्षा, पर्यटन, कृषि र ऊर्जा हुन् । उद्योग र उद्यमशीलता अर्थतन्त्रका खम्बा हुन् । तसर्थ, गतिशील पार्टीले नयाँ उद्योगधन्दा स्थापनाका लागि उत्प्रेरक वातावरण निर्माण गर्नेछ।

उद्योग व्यवसाय

स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित औद्योगिकरणलाई प्राथमिकता दिइनेछ । स्थान अनुकूल हुने गरी मुलुकको सबै भूभागमा औद्योगिक वितरणलाई प्रोत्साहित गरिनेछ ।

विदेशी मुद्रा आर्जनको भरपर्दो स्रोत बन्न सक्ने उच्च सम्भावना रहेको सफ्टवेयर क्षेत्रको लागि व्यावहारिक रणनीति बनाई डिजिटल रूपान्तरण गरिनेछ । विघटनकारी प्रविधिहरू (एआई, ब्लकचेन, ई-कमर्स) लाई अँगालिनेछ । व्यावसायिक तथा प्राविधिक शिक्षालयहरूको स्तरोन्नतिमा जोड दिइनेछ, सीपमूलक रोजगारीलाई प्रोत्साहित गरिनेछ ।

कृषि उद्यम

गतिशील पार्टीले कृषिको आधुनिकीकरण, यान्त्रिकीकरण तथा व्यावसायीकरण गरी रोजगारी र खाद्य सुरक्षाको भरोसायोग्य क्षेत्र बनाउनेछ ।

जमिनको स्वामित्व, व्यवस्थापनलाई सहज बनाई खेतीपातीलाई प्रोत्साहित गरिनेछ । सिँचाई, बिउबिजन, औजार, वित्तपोषण र बजार सुविधाका लागि प्रभावकारी सघन कार्यक्रम लागु गरिनेछ । बिउबिजन, मल, कृषि सामग्री, औजार कर्जा, उत्पादन, भण्डारण, प्रशोधन तथा बजारीकरणका विभिन्न चरणमा रहेका व्यवधानलाई हटाउने यसको उद्देश्य हुनेछ । यसबाट कृषि उत्पादन, उत्पादकत्व तथा प्रतिस्पर्धी क्षमता बढाउन मदत मिल्नेछ ।

ग्रामीण जीवनको लयलाई नबिगारी उत्पादन वृद्धिका लागि आवश्यक सामग्री र किसानको मनोबल उकास्ने कार्यलाई पार्टीले प्रोत्साहन गर्नेछ ।

समुदायको अग्रसरतामा हुने खेतीपाती, पशुपालन लगायतका कृषि सम्बन्धी क्रियाकलापलाई पार्टीले प्रोत्साहित गर्नेछ । सरकारले त्यस्ता पहलहरूमा सहायता गर्नुपर्ने भएमा उत्पादनमा आधारित सहायतालाई प्राथमिकता दिने गरी नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरिनेछ ।

विदेशी लगानी

कमजोर शान्ति सुव्यवस्था, भ्रष्टाचार, ढिलासुस्ती लगायतका गैर प्रणालीगत जोखिम उच्च रहेकाले नेपालमा विदेशी लगानी अपेक्षित रूपमा भित्रिन सकेको छैन । यस्ता बाधाहरू हटाएर नेपाललाई विदेशी लगानीको एक आकर्षक गन्तव्य बनाइनेछ ।

ऋण तथा सहायतामा भन्दा प्रत्यक्ष विदेशी लगानीमा जोड दिइनेछ । छिमेकी मुलुकमा भित्रिरहेको विदेशी लगानी हाम्रोमा किन आएन भन्ने विषयको विस्तृत समीक्षा गरी तदनुकूल सुधारका कार्यक्रम लागु गरिनेछ । विदेशी लगानी आकर्षित गर्न प्रभावकारी सूचना प्रणाली विकास गरिनेछ । प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रम गरिने छन् । पारदर्शीता कायम गरिनेछ तथा प्रशासनिक सहजीकरण गरिनेछ । देशमा सहजै पुँजी ल्याउन सकिने र सहजै प्रतिफल लैजान सकिने वातावरण निर्माण गरी लगानीकर्तालाई लगानी सुरक्षाको प्रत्याभुति प्रदान गरिनेछ ।

ऊर्जा विकास

ऊर्जा, तुलनात्मक लाभ उच्च भएको महत्वपूर्ण क्षेत्र हो। जलविद्युत सहित सबै किसिमका नवीकरणीय स्वच्छ ऊर्जाको उपयोग मार्फत दिगो अर्थतन्त्रको विकास गर्न सकिन्छ भन्ने गतिशील पार्टीको विश्वास छ। यसका लागि विद्युत उत्पादन, प्रसारण तथा वितरणको उचित व्यवस्था गरी आर्थिक विकासमा स्वच्छ ऊर्जाको अधिकतम उपयोग गर्ने व्यवस्था मिलाउने नीति पार्टीले लिनेछ। हाम्रो लक्ष्य हरित, भरपर्दो र आत्मनिर्भर ऊर्जा प्रणाली हो । यसले रोजगारी सिर्जना गर्छ, उद्योग चलाउँछ र वातावरण बचाउँछ।

आन्तरिक खपतपछि बचत भएको विद्युतलाई अन्तराष्ट्रिय बजारमा विक्री गर्न विद्युत व्यापार प्रवर्द्धन तथा आवश्यक पूर्वाधार निर्माण गर्ने कार्यलाई सरकारले प्राथमिकतामा राख्नेछ ।

वैकल्पिक ऊर्जाको दिगो प्रयोग र व्यवस्थापन गर्न समुदायलाई प्रोत्साहित गरिनेछ । यसमा सरकारले प्रविधि हस्तान्तरण गर्ने, समुदायको स्वामित्व स्थापित गर्ने लगायतका कार्यमा सहयोग गर्नेछ।

समग्रमा सौर्य ऊर्जा, वायु ऊर्जा, हाइड्रोजन ऊर्जा लगायतका वैकल्पिक ऊर्जा मिश्रणलाई उपयोग गर्ने दीर्घकालिन योजना तर्जुमा गरिनेछ। जल, सौर्य, वायु र जैविक स्रोतलाई प्राथमिकतामा राखी सन् २०४५ सम्म नवीकरणीय ऊर्जा आपूर्ति सुनिश्चित गरिनेछ।

आगामी ५ वर्षमा सबै किसिमका स्वच्छ ऊर्जाका स्रोतबाट १२,००० मेगावाट विद्युत उत्पादन गर्ने गरी योजनावद्ध ढंगमा काम गरिनेछ ।

सूचना तथा सञ्चार प्रविधि

संसार चौथो औद्योगिक क्रान्तिको युगमा प्रवेश गरिसकेको छ । यस युगमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधि सर्वोपरी महत्वको विषय हो भन्ने जानकारी गतिशील पार्टीलाई छ। यो जानकारीको उच्चतम उपयोग गर्न पार्टीले व्यक्तिगत तथा सार्वजनिक जीवनका सबै क्षेत्रमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिलाई जोड्ने गरी नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने र त्यसलाई कार्यान्वयनमा लैजाने छ। डिजिटल नेपाल फ्रेमवर्क कार्यान्वयनमा आइसकेको सन्दर्भमा त्यसलाई अझै सुदृढ र विस्तारित गरिनेछ ।

भरपर्दो, सुरक्षित, दिगो एवं पहुँचयोग्य आधुनिक सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको विकास, व्यवस्था र उपयोगको लागि डिजिटल इकोसिस्टम निर्माण गरिनेछ । सूचना तथा सञ्चार प्रविधिका लागि अलग्गै मन्त्रालयको गठन गरी उक्त मन्त्रालय मार्फत समग्र सरकारी संयन्त्रसँग समन्वय गर्ने, नयाँ क्षेत्र र नयाँ उद्योगका रूपमा विकास गर्ने एवं सूचना प्रविधि भनेको केवल साधन हो भन्ने परम्परागत संकुचित मान्यतामा परिवर्तन गरी सार्वजनिक र निजी जीवनमा समाहित गर्दै लैजाने काम पार्टीले गर्नेछ ।

गतिशील पार्टीले डिजिटल पूर्वाधार, यस सम्बन्धी सीप र क्षमता विकास, नियामक तथा नीतिगत सुधार, घरेलु आईटी पारिस्थितिकी सुदृढीकरण, वित्तीय र कर प्रोत्साहन नीतिमा सुधार, नेपाललाई “डिजिटल सेवा केन्द्र”का रूपमा ब्रान्डिङ लगायतका क्षेत्रमा काम गर्नेछ ।

सन्तुलित पर्यावरण

जलवायु परिवर्तन र यसबाट पर्ने असर संसारभरकै मुलुकको चासोको विषय हो । यसलाई कतिपयले मानव अस्तित्व नै संकटमा पार्ने विषयका रूपमा प्रस्तुत गरेका छन्। तत्कालका लागि भने दिगो पर्यावरण र विपद व्यवस्थापनका सम्बन्धमा आवश्यक तयारी नगर्दा हाम्रो जीवन यापन कष्टप्रद हुने निश्चित नै हो भन्ने न्यूनतम बुझाइका साथ अगाडी बढ्नु पर्ने देखिन्छ।

हामी विकास र संरक्षणबीच सन्तुलन खोज्छौं र स्थानीय स्रोत र साधनको न्यायोचित उपयोगबाट आत्मनिर्भरता तर्फ अगाडि बढ्छौं –वातावरण संरक्षणलाई अवरोध होइन, समृद्धिको आधार बनाउनेछौं। विकासलाई पनि संरक्षणमुखी बनाउनेछौं। हामी दिगो आर्थिक लाभका लागि दीर्घकालीन वातावरणीय उत्थानशीलता र अन्तरपुस्तीय न्यायमा विश्वास गर्छौं ताकि आजको पुस्ताले रोजगारी र समृद्धि पाओस्, साथै भोलिको पुस्ताले पनि स्वच्छ वातावरण र स्वस्थ जीवन पाओस्।

नेपाल पक्षराष्ट्र रहेका जैविक विविधता, जलवायु परिवर्तन, मरुभूमीकरण नियन्त्रण लगायतका सम्बन्धित अन्तर्राष्ट्रिय एवं क्षेत्रीय सन्धी-सम्झौताहरूको कार्यान्वयन गरिनेछ ।

परराष्ट्र सम्बन्ध

नेपालको भूराजनीतिक संवेदनशीलता र भारत-चीन जस्ता शक्तिशाली छिमेकीहरूको बीचमा रहेको अवस्थालाई ध्यानमा राख्दै, गतिशील पार्टीले राष्ट्रियता, अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध, विदेश नीति र राष्ट्रिय सुरक्षासम्बन्धी नीतिहरू राष्ट्रिय सहमतिका आधारमा बनाउनुपर्ने मान्यता राख्छ। राष्ट्रिय हित र स्वार्थको संरक्षण, राष्ट्रिय सुरक्षा, संयुक्त राष्ट्रसंघको बडापत्र, सार्वभौम समानता, पञ्चशील, असंलग्नता, अन्तर्राष्ट्रिय कानून र विश्वशान्तिको आधारमा विदेश नीति निर्माण गरिनेछ। आर्थिक कूटनीतिलाई प्राथमिकता दिँदै वैदेशिक सहायता, लगानी र बजार पहुँच वृद्धि गरिनेछ।

नेपालले छिमेकीहरूसँग रणनीतिक रूपमा संलग्न हुने छ। भारतलाई प्रमुख साझेदार मान्दै चीन र अन्य क्षेत्रीय देशहरूसँग पनि रचनात्मक सम्बन्ध कायम गरिनेछ। यो दृष्टिकोण यथार्थपरक, इमानदार र कृत्रिम समदूरी बिना नै सार्वभौमिकता सुनिश्चित गर्ने खालको हुनेछ।

लोकतन्त्रका लागि सुशासन

विकृत लोकतन्त्रले नागरिकमा असन्तुष्टी पैदा गर्छ। यसले अशान्ति, हत्याहिंसा, सम्पत्तिको नाश र अस्थिरता निम्त्याउँछ भन्ने ज्वलन्त उदाहरण हाम्रो सामु छ । खराब पात्रहरूका चालचलनले असल व्यवस्थालाई बदनाम गर्छ । विगतका हाम्रा सबै खाले संघर्षका उपलब्धिको रक्षा तथा लोकतन्त्रको सुदृढीकरणका लागि गतिशील पार्टीले सुशासनलाई बलियो बनाउन संवैधानिक परिषद् सुधार, उच्चस्तरीय सम्पत्ति छानबिन आयोग गठन, एकीकृत भ्रष्टाचार निवारण ऐन तर्जुमा महालेखा परीक्षकको अधिकार विस्तार, निर्वाचन प्रणालीमा सुधार, विद्युतीय सुशासन विस्तार ब्लकचेन प्रविधिको प्रयोग, संवैधानिक निकायहरूको स्वतन्त्रता, अनुसन्धान र अभियोजन सुदृढीकरण, नागरिक सहभागिता, दण्डहीनता अन्त्य, विशेष अदालत सुदृढीकरण, सुशासन सूचकाङ्क विकास, नागरिक सचेतना कार्यक्रम, विहसलब्लोअर सुरक्षा ऐन कार्यान्वयन, सामाजिक मूल्य र नैतिक आचरण सुधार लगायतका क्षेत्रमा काम गर्नेछ ।

हरेक क्षेत्रमा युवा

नेपालको जनसङ्ख्याको अधिक हिस्सा युवा तथा काम गर्ने उमेर समूहको छ। देशमा व्याप्त बेरोजगारी तथा राजनीतिक अस्थिरताका कारण युवा पलायन व्यापक छ। हामीले कुनै पनि नीति बनाउँदा युवालाई केन्द्रमा राखेर बनाउनु पर्छ र यसको जनसाङ्ख्यिक लाभ लिन सक्नु पर्छ।

गतिशील लोकतान्त्रिक पार्टीको नीति भनेकै युवालाई समाजका हरेक क्षेत्रमा प्राथमिकतामा राखेर काम गर्नु हो।

ऊर्जावान् र नवीन युवा जनसङ्ख्याले उत्पादकत्व, उद्यमशीलता र प्राविधिक क्षमता विस्तार गरेर विकासको गतिलाई अगाडि बढाउन सक्छ। युवा परिवर्तनप्रति बढी अनुकूल हुन्छन्। नयाँ सीप अँगाल्ने सम्भावना बढी हुन्छ र नवप्रवर्तन मार्फत परम्परागत उद्योगलाई रूपान्तरण गर्न सक्षम हुन्छन्। उचित शिक्षा र रोजगारीका अवसर प्रदान गरियो भने युवाले राष्ट्रिय आय बढाउन, गरिबी घटाउन र देशको विश्वव्यापी प्रतिस्पर्धात्मकता बढाउन सक्छन्। उत्पादक जनसङ्ख्याले आय र कर बढाउन योगदान पुर्याउँछ। यसलाई पूर्वाधार, स्वास्थ्य र शिक्षामा पुनः लगानी गरी दिगो विकास चक्र निर्माणको मूल आधार बनाउन सकिन्छ ।

मेरो सरकार - स्थानीय सरकार

गतिशील पार्टी समुदायको शासनमा विश्वास गर्छ। सक्षम र आत्मनिर्भर गाउँपालिका र नगरपालिकाले मात्र संघीयतालाई सफल बनाउन सक्छन् भन्ने पार्टीको मान्यता छ । संघीय नेपालको मूल संरचनामा संघ, प्रदेश र स्थानीय गरी तीन तहको हुने र तीन तहले संविधान र कानून बमोजिम राज्यशक्तिको प्रयोग गर्ने व्यवस्था छ।

गतिशील पार्टीले स्थानीय सरकारलाई सबल बनाउन संघ र प्रदेशबाट अधिकार प्रत्यायोजन तथा निक्षेपण गर्ने कार्यलाई प्राथमिकताका साथ अघि बढाउनेछ। स्थानीय स्रोत साधनको परिचालनलाई दक्ष बनाउने, स्थानीय समस्या हल गर्न सक्ने, साना तथा मझौला परियोजना विकास गर्न सक्ने गरी स्थानीय तहलाई आत्मनिर्भर बनाउने कार्य पार्टीले गर्नेछ।

स्थानीय तहमा कार्यरत कर्मचारीको दक्षता बढाउने, ढिलासुस्तीलाई निरुत्साहित गर्ने नागरिक बडापत्र कडाइका साथ लागु गर्ने, भ्रष्टाचार, घूसखोरी नियन्त्रण गर्ने, नागरिकसँग शिष्ट व्यवहार गर्ने कर्मचारीलाई प्रशिक्षण गर्ने कार्यमा पार्टीले जोड दिनेछ।

नागरिकको व्यापक सहभागिताका आधारमा स्थानीय तहको बजेट तर्जुमा गरी पारदर्शिता कायम गर्ने, कार्यक्रम कार्यान्वयनमा नागरिक अनुगमन, कार्यक्रम सम्परीक्षण तथा वित्तीय लेखा परीक्षणलाई सुनिश्चित गर्ने कार्य अगाडी बढाइनेछ। योजना छनोट, योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन र मूल्यांकनमा स्थानीय समुदायको सहभागिता अनिवार्य गराइनेछ।

विद्यमान ७५३ स्थानीय तहहरू आकारका हिसावले सानो भएको र सरकारका रुपमा प्रभावकारी रुपमा काम गर्न नसकेकोले हाल कायम रहेको वडा संख्या कायमै राखी पालिका अर्थात स्थानीय तहको संख्या घटाउने पहल गरिनेछ।

कृषिकर्मलाई उद्यमशीलतासँग जोड्नका लागि वडा अन्तरगतको सम्पूर्ण कृषियोग्य जमिनको पूर्ण प्रयोग गरि अधिकतम फसल उत्पादन गर्ने व्यवस्था गरिनेछ। कुनै पनि कृषि जमिन पूर्ण वा आंशिक रुपमा बाझो राखिने छैन।

कृषि जमिनको पूर्ण प्रयोग र उत्पादन गर्न कुन फसलको के कस्तो पूर्वाधार विकास गर्नुपर्दछ सो को कार्यमा वडा कार्यालयको विशेष जिम्मेवारी हुनेछ। वडामा सबैभन्दा बढि र सफल फसललाई वडाभरि उत्पादन गरिने व्यवस्था मिलाइनेछ।

कृषि फसलको औद्योगिक उत्पादन र वजारीकरणका लागि उपयुक्त स्थानमा उद्योग स्थापना र वजार विस्तार गरिनेछ। यस्ता फसललाई औद्योगिक मात्रामा उत्पादन गर्न दिइसकेको अरु वडाहरू वा सम्पूर्ण पालिकामा केही छिमेकको पालिका समेतको सम्भाव्यता भएको खण्डमा सबैसँग समायोजन गरी आवश्यक नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ।

परम्परागत रोजगारीका अवसरहरूलाई प्रविधिमा आधारित अधिक प्रतिफलमुखी बनाउने। कृषि क्षेत्रलाई आधुनिकीकरण गरी थप रोजगारका अवसरहरू सिर्जना गर्न स्पष्ट नीति र स्रोतको व्यवस्थापन गराउने। रोजगारीको अवसरको न्यायोचित वितरणका लागि सम्भव भए वडास्तरीय रोजगारी सूचना तथा विकास केन्द्र स्थापना गरी चेतनामूलक र सूचनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने कार्य स्थानीय सरकारले गर्ने छन्।

दक्ष वा अर्ध दक्ष र अदक्ष कामदारहरुको पारिश्रमिक र सेवाका शर्त र सुविधाहरु पालिकाबाट नै निर्धारण गरी प्रभावकारी कार्यान्वयन, अनुगमन र गुनासो सुनवाई एवं निराकरण गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ।

रोजगारदाता व्यक्ति, संस्था वा कम्पनीको पहिचान गरी आवश्यक रोजगारको माग हुने अवस्था र रोजगारी खोजी गर्ने व्यक्तिहरुको तथ्यांक वडास्तरमा संकलन गरी व्यवस्थापन गरिनेछ।

स्वास्थ्य सेवालाई रोकथाममुलक र उपचारमुलक गरी दुई भागमा विभाजन गरी कार्यान्वयन गरिनेछ। संविधानमा सुनिश्चित गरिएका स्वास्थ्य सम्बन्धी मौलिक हकको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि तीनै तहका सरकारहरुबाट तर्जुमा भएका स्वास्थ्य नीति तथा कार्यक्रमहरु सेवाग्राहीमुखी बनाउन नीतिगत दोहोरोपन हटाई लागत र गुणस्तर प्रभावकारीता सुनिश्चित गरिनेछ।

स्थानीय तहका सरकारको कुल बजेटको १० प्रतिशत स्वास्थ्य सेवामा विनियोजन गर्ने नीति तथा कानून तर्जुमा गरिनेछ। स्थानीय स्वास्थ्यकर्मीहरुको क्षमता विकासका लागि आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ।

हुनेले-नहुनेलाई, निरोगीले-रोगीलाई र सक्षमले-आश्रितलाई सहयोग गर्ने लोककल्याणकारी मान्यता बमोजिम कार्य गर्न सवै तह तप्कालाई प्रोत्साहन गरिनेछ।

प्राथमिक उपचार टोलमा, आधारभूत स्वास्थ्य वडामा, आवासीय र शल्यक्रिया सहितको उपचार पालिकामा भन्ने मान्यतालाई व्यवहारमा कार्यान्वयन गरिनेछ।

आधारभूत स्वास्थ्य सेवा, स्वास्थ्य उपकरण, निःशुल्क औषधि वितरणको समुचित व्यवस्था स्थानीय सरकारले गर्ने छन्। गुणस्तरीय स्वास्थ्यको नारालाई व्यवहामा उतार्न टोल स्वास्थ्य चौकी, समुदायस्तरीय स्वास्थ्य स्वयंसेवकको व्यवस्था, वडास्तरीय स्वास्थ्य सेवा कार्यालय र पालिकास्तरीय सघन उपचार सेवासहितको अस्पतालको व्यवस्था, दक्ष निजी (डाक्टर र नर्स) को व्यवस्था, स्वास्थ्य सेवा प्रवाहको प्रभावकारी अनुगमन, सूचना प्रविधिमा आधारित स्वास्थ्य सेवा प्रवाहलाई स्थानीय सरकारले जोड दिने छन्।

विद्यालयमा समानता, विभिन्न जात जातिका बालबालिकाहरुको उल्लेखित भर्ना दर भएपनि अझै विपन्न समुदाय तथा अपांगता भएका व्यक्तिहरुको शिक्षामा पहुँच हुन सकेको छैन। कमजोर एवं कम गुणस्तरको शिक्षा र नाजूक पारिवारीक अवस्था अर्थात चरम गरीबको चपेटामा परेका कारण शिक्षामा पहुँचको दायरा फराकिलो भएपनि त्यो अझै सवैका लागि हुन सकेको छैन।

आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षालाई समाज र राष्ट्र विकासको आधारको रुपमा स्थापित गरिनेछ। आधारभूत शिक्षा अनिवार्य, माध्यमिक शिक्षा निःशुल्क र उच्च शिक्षा सर्वसुलभ भन्ने मान्यतालाई व्यवहारिक रुपमा कार्यान्वयन गर्नका लागि ठोस नीति तथा कार्यक्रम बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ।

विद्यालय, शिक्षक र विद्यार्थीहरूको बीचमा सन्तुलन कायम गरी आवश्यकता वमामेजिम विद्यालय गाभ्रे नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

हरेक ३० मिनेटको दुरीमा एउटा आधारभूत विद्यालय, एउटा वडामा कम्तिमा एउटा माध्यमिक विद्यालय रहने र आवश्यक संख्याभन्दा कम विद्यार्थी भएका विद्यालयहरू गाभ्रे नीति अवलम्बन गरिनेछ । गाउँटोलका वालवालिकाहरूका लागि दुई वर्ष अवधिको पूर्व प्राथमिक विद्यालयहरू समुदायस्तरमा सञ्चालन गरिनेछ । यस प्रकारका विद्यालयहरू संघीय सरकार र स्थानीय सरकारको साझा लगानीमा सञ्चालन गरिनेछ ।

प्रत्येक गाउँपालिका वा नगरपालिकामा एक स्रोत विद्यालय स्थापना गरिनेछ । स्रोत विद्यालयले वरपरका विद्यालयमा कार्यरत शिक्षकहरूको तालिम, अनुगमन, पेशागत दक्षता अभिवृद्धि गर्ने कार्य गर्नेछ । त्यस्तै प्रत्येक प्रदेशमा एक शिक्षक तालिम तथा स्रोत विकास केन्द्र रहनेछ । यसले स्रोत विद्यालयका शिक्षकहरूको तालिम, अनुगमन, पेशागत दक्षता अभिवृद्धिको नेतृत्व र समन्वय गर्नेछ ।

हाल सञ्चालनमा रहेका करीव २७,३०० सामुदायिक विद्यालयलाई आवश्यकता र औचित्यताका आधारमा गाभ्रे र गाभिने प्रक्रियावाट करीव ७००० संख्यामा झार्ने र यसवाट शिक्षक अभाव व्यवस्थापन गर्ने प्रयत्न गरिनेछ । दरवन्दी मिलान, योग्य शिक्षकको व्यवस्था यथाशीघ्र गरिनेछ । करीव १ घण्टाभन्दा टाढा वढी दुरीवाट आउने विद्यार्थीहरूका लागि प्राथमिकताका आधारमा छात्रवासको व्यवस्था गरिनेछ ।

विद्यालय शिक्षालाई सम्भव भएसम्म सूचाना एवं प्रविधिमैत्री बनाईनेछ । हाल प्रचलनमा रहेको डिजिटल सामग्रीहरूलाई सरल एवं पहुँचयोग्य बनाइने छ । हरेक विद्यालयमा कम्प्युटर ल्याव स्थापना गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ । सेवा प्रदाय संस्थासंगको समन्वय र सहकार्यमा ईन्टरनेट सेवा विद्यालयसम्म विस्तार गरिनेछ ।

माध्यमिक शिक्षा पाठ्यक्रम थप वैज्ञानिक एवं व्यवहारिक बनाउन स्वतन्त्र विज्ञहरूवाट पुनरावलोकन गराईने छ । अध्ययन सामग्रीहरू वोझिलो नभई सरल र बोधगम्य बनाइने छ । पठनपाठन शुरु हुनु अघि हरेक विद्यालयमा पाठ्यपुस्तक पुर्याईनेछ ।

गरिव घरका विद्यार्थीहरूको लागि आवश्यकता अनुसार दिवा खाजाको व्यवस्था गरिनेछ । सामुदायिक विद्यालयलाई आर्थिक तथा अन्य सहयोग गर्न चाहने दाताहरूको सहयोग रकम चन्दाकोषमा दाखिला गरी गरिव परिवारका विद्यार्थीहरूको सहायताका लागि खर्च गरिनेछ ।

स्थानीय सरकारले विद्यालय स्तरमा गुणस्तरीय शिक्षाका लागि भौतिक पूर्वाधारको सुधार, कम्प्युटराइज्ड शिक्षा प्रणालीको विकास, दक्ष शिक्षकको व्यवस्था, अभिभावक तालिम र मूल्यांकनको व्यवस्था, विद्यालय सुरक्षा क्षेत्र भन्ने नाराको व्यवहारिक कार्यान्वयन, नियमित शिक्षक र

विद्यार्थी अवधारणाको विकास र कार्यान्वयन, शिक्षक अभिभावकबीच नियमित संवाद कार्यक्रम, प्राविधिक र रोजगारमूलक शिक्षामा जोड दिने छन् ।

घरबहाल कर, मालपोत लगायतका शुल्क तथा कर भुक्तानी, जन्म/मृत्यु दर्ता, विवाह दर्ता, नाता प्रमाणित नागरिकता लगायत गाउँपालिका, नगरपालिका तथा वडाहरूले दैनिक प्रवाह गर्ने सेवाहरूलाई सजिलो र झञ्झटमुक्त बनाइनेछ । स्थानीय तहले असुल गर्ने कर तथा शुल्कको दर उच्च भएको भन्ने गुनासोलाई सम्बोधन गरिनेछ ।

स्थानीय स्तरमा शान्ति सुरक्षा कायम गर्ने, स्थानीय तह र समुदायको सम्पतिको संरक्षण गर्ने तथा स्थानीय तहको न्यायिक समितिवाट भएका निर्णयहरू कार्यान्वयनमा सहयोग गर्ने कार्यमा नगर प्रहरीको परिचालन गर्नु उपयुक्त हुने हाम्रो पार्टीको ठाम्याई रहेको छ ।

विद्यमान न्यायिक समितिको संरचनामा फेरवदल गरी न्यायिक समितिमा पालिकाको उपाध्यक्ष वा उप प्रमुखको संयोजकत्वमा स्थानीय मनोविद् वा समाजसेवी र स्थानीय तहमा कार्यरत कानून अधिकृत सदस्यको रूपमा रहने गरी संविधान र कानून संशोधन गर्न पहल गरिनेछ ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनले न्यायिक समितिलाई दिएको अधिकार विस्तार गर्न सरोकारवालाहरूसंग छलफल गरी न्यायिक समितिको अधिकारक्षेत्र विस्तार गर्न पहल गरिनेछ ।

स्थानीय तहवाट न्याय निरूपण हुने विषयमा मेलमिलापको माध्यमवाट विवादको निरूपण गर्न प्राथमिकता दिईनेछ । यसक लागि आवश्यक संरचना तथा नीति कार्यविधि तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।